

באר הגולה

י משנה מ"ז.

כ שם נמשנה.

ל שם נמשנה וכפי

הרמב"ם.

מ שם וכרז יהודה.

נ כריחא ז' וכדמפר

לה רב אחא נר יעקב

שם.

בבית אחר סעוד' שחרית צריך לבטל החמץ כדרך שהוא מבטל בשאר שנים: ז י ההולך ביום ארבעה עשר לדבר מצוה כגון למול את בנו או לאכול סעוד' אירוסין בבית חמיו ונזכר שיש לו חמץ בכיתו אם יכול לחזור לביתו ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער ואם לאו יבטלנו בלבו כ ואם היה הולך להציל מן הנהר ומן הדליקה ומהמפולת ומיד לסטים יבטלו בלבו ולא יחזור אפילו יש שהות ל (יה) ואם יצא לצורך עצמו יחזור מיד עד כמה הוא חוזר מ (יט) עד כביצה (כ) פחות מכאן מבטלו בלבו ודיו: ח נ היתה לו עיסה בביתו והוא טרוד במקום אחר וירא שמא תחמיץ מבטלה בלבו קודם שתחמיץ (כא) אבל אם החמיצה אין הביטול מועיל אם הוא אחר זמן איסורו:

תמה דין ביעור חמץ. ובו ג' סעיפים:

א משנה פסחים כ"ח

וכחכמים.

ב הרמב"ם כ"ג

וכרז יוסף.

א א כיצד ביעור חמץ (א) שורפו או פוררו וזורה לרוח (ב) או זורקו לים ואם היה (ג) החמץ ב

ביאורי הגר"א

כמ"ט סימן תל"ד ס"ז: (יה) ואם יצא. לטון
הרמב"ם: (יט) עד כביצה. כחכמים:
(כ) פחות מכאן. וכ"כ רש"י שם וכ"ה נירו'
שם והניחו תוס' ד"ה וכחכמים: (כא) אבל
אם. שם נגמ':

תמה (א) שורפו. רמב"ם וכנ"י אף מפרק ואף
לפי' ללא ג' אף מ"מ פי' אף מפרק מדקאמר ר"י
אלא שריפה ועוד דל"א לומר דכל המתני' דפ"ק
וכל הנרימות דנכולס מנן דשורפין הכל כר"י ור"מ
ור' יוסי ור' שמעון ור"ג ור"א ור' יהושע ור"א

ברכת אליהו

כביטול לא החמירו עד כביצה. הרי דבפחות מכביצה צריך לבטל.

(כא) שם בגמ' בפסחים ו ב: ...וכי משכחת ליה לבטלי' דילמא משכחת ליה לבתר איסורא ולא ברשותי' קיימא ולא מצי מבטיל.

תמה (א) [בבאה"ג סק"א ציין: משנה פסחים כ"א וכחכמים. דתנן שם עמוד א': ר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה וחכ"א אף מפרק וזורה לרוח או מטיל לים. ודברי המחבר הם מדברין הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג הי"א. וכנ"י דידן הנ"ל במשנה שם בדברי חכמים: אף מפרק. [והרי"ף שם והרא"ש שם פ"ב ס"ג לא גרסי בדברי חכמים „אף“ ועיין בדקדוקי סופרים על הגמ' שם] ואף לספרים דלא גרסי שם „אף“, מ"מ פי' אף מפרק. מדקאמר ר"י במשנה שם „אין ביעור חמץ אלא שריפה“, מ' שבא למעט מדברי חכמים, ולומר שצריך דוקא שריפה. דאי נימא דלחכמים לא מהני שריפה, הול"ל: ר' יהודה אומר בשריפה. ומדקאמר „אלא שריפה“, מ' דחכמים סוברים שמועיל גם שריפה וגם פירור. וע"ז פליג ר' יהודה וסובר דרק שריפה מהני.

ועוד דא"א לומר דכל המתני' דפ"ק וכל הברייתות דכולם תנן דשורפין הכל כר' יהודה. ומה שהזכרנו המתני' והברייתות היינו כדלקמן: ר"מ — במתני' שם יא ב ס"ל דשורפין בתחילת שש, ור' יוסי — במתני' שם יד א דס"ל ששורפין תרומה טהורה לעצמה וטמאה לעצמה, ור' שמעון — שם כ ב דס"ל דר"א ור' יהושע פליגי בתלוי' ובטמאה: דלר"א תשרף זו בעצמה וזו בעצמה ולר' יהושע שתיהן כאחת, ור"ג — במתני' שם יא ב דשורפין בתחלת שש, ור"א ור' יהושע — במתני' שם יד א ששורפין תרומה טהורה

שחזור וזוכה בפת ששייר למאכלו ויש לחוש שמא ישאר ממנו בבית ויעבור עליו].

(יה) לשון הרמב"ם. [תנן בפסחים מט א: ההולך לשחוט את פסחו וכו' ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער ואם לאו מבטלו בלבו וכו' ולשבות שביחת הרשות יחזור מיד. ופירש"י: שהי' הולך להחשיך על התחום לקנות שביטה שם כדי שיהא לו משם ולהלן אלפים לילך למחר שם לדבר הרשות יחזור מיד. והקשו עליו התוס': וקשה א"כ תיקשי למ"ד בפ' בכל מערבין (לא א) אין מערבין אלא לדבר מצוה. ותי': ונראה לר"י דה"פ לשבות שביחת הרשות שהולך לשמוח בפסח בבית אוהבו או קרובו. ודברי המחבר הם מלשון הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג ה"ט. והרמב"ם ס"ל כפירש"י שם דדוקא לדבר הרשות ממש יחזור מיד. ועיין טור, ב"י, ב"ח, דרישה סק"ד, פרישה סק"ז, ט"ז סק"ט, מ"א סק"ג, חק יעקב סק"ד ובבירור הלכה בפסחים שם ציון ב [ג].

(יט) כחכמים. [דתנן בפסחים מט א: ועד כמה הן חוזרין ר"מ אומר זה וזה בכביצה ור' יהודה אומר זה וזה בכזית וחכ"א בשר קדש בכזית וחמץ בכביצה. ודברי המחבר הם כלשון הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג ה"ט. וכתב שם המ"מ שזה כחכמים „והלכה כמותם“. וגם הב"י כתב שכן פסקו הפוסקים. ומ"ש בבאה"ג סק"מ „וכר' יהודה“ נראה שזו ט"ס. וצ"ל: כחכמים].

(כ) וכ"כ רש"י בפסחים מט א ד"ה בכביצה: אבל בפחות גבי חמץ יבטל בלבו וגבי בשר קודש שורפו במקומו. וכ"ה בירושלמי שם פ"ג ה"ח, והביאו תוס' שם ד"ה וחכמים. וז"ל התוס': אומר ריב"א דמפרש בירושלמי משום דבשר קודש לית ליה תקנה בכיטול החמירו בכזית אבל חמץ אית ליה תקנה

קשה ואין הים מחתכו במהרה הרי זה מפררו ואחר כך זורקו לים: הגה: (ד) והמנהג לשורפו (ה)

ביאורי הגר"א

צריפה ואמית כר' יהודה וא"כ אף להפוסקים כר"י משום דמתני' דתמורה אמית כותיה כמ"ש בגמ' בסוף תמורה ע"ש ואע"ג דאיתוחז מ"מ לסברא דרבנן לא איתוחז וכמ"ש מוס' כ"ז נ' ד"ה אין וש"פ ומ"מ כיון דשורפין קודם זמן איסורו מן המורה אינו אלא מן המנהג ואף שכי' הרא"ש דאף לפרש"י שמפ' איפכא דנשט שורפין לר"י מ"מ קודם ו' כה' וקודם לה מודה ר"י שא"צ שריפה אלא דאף אם מוכרו ונוחנו לנכרי מות' כמ"ש בר"פ כ"ט וכמ"ש נס"נ כבר הקשה בטור ממ"ש רש"י כ"ז נ' גד"ה שאם כו' ואע"ג דאמרין כו' והמנהג הוא ע"פ דעת רש"י אכל העיקר כפי' מוס' י"ב נ' ד"ה אימתי כו' וכ' שכ"ה בירושלמי וכן

איש ברמותא כולם כר"י אלא אף לחכמים עיקר צריפי' ושם כ"א נ' ולא יסיק כו' ל"ע אלא לר"י כו' מ' דגם לרבנן יחא וע' מוס' ד"ה צהדי כו': (ב) או זורקו לים ואם. פ' כרז יוסף מדק' א"ל ר"י ול"ק ר"י אמר ש"מ דלא קיימא מילתא דרבה וכן הסוגיא צהרצה מקומות: (ג) החמץ קשה. כגון חט' כמ"ש בגמ' ופי' שיפרר החטים דלא כרש"י: (ד) והמנהג. ר"ל דאף לר"י א"צ שריפה אלא לאחר שש כמ"ש י"ב נ' וכפי' ר"ת במוס' ד"ה אימתי דטעמא דר"י דליף מנותר כמ"ש כ"ז נ' והיינו לאחר איסורו וכ"ה בירושלמי פ"ב סוף הלכה א' מני עד שלא הגיע זמן זיעורו אמה מצערו ככ"ד משהגיע זמן זיעורו אמה מצערו

ברכת אליהו

מדקאמר בגמ' „א"ל רב יוסף אדרבה איפכא מסתברא וכו'„ ולא קאמר „רב יוסף אמר" ש"מ [דמקשה זאת לרבה בסברא פשוטה — ד"א], ולא קיימא מילתא דרבה, מחמת סברת רב יוסף וכן הסוגיא בהרבה מקומות כרבה. [והמ"מ שם כתב שהרמב"ם פסק כרב יוסף משום דמסתבר טעמיה. וכעין דברי רבנו כתב בערוך השולחן כאן סעיף ו'. וז"ל: ולענ"ד נראה דאין זה ככל מחלקותם של רבה ור"י כש"ס שזה אומר כך וזה אומר כך ובכאן א"ל ר"י לרבה אדרבה איפכא מסתברא וכו' ורבה לא השיב לו ש"מ דאודיי אודי ליה. ועיין בבירור הלכה בפסחים כח א ציון א. ב. ג.]

(ג) [בפסחים כח א הנ"ל בסק"ב, מביאה הגמ' ברייתא — לגבי חמץ — : ה"י מהלך בספינה שוחק ומטיל לים. ומוקים לה אליבא דר' יוסף דמייירי בחיטי. ופירש"י: בחיטי שהחמיצו בעי פירור כלומר פירור שלא יתנם בשק ויזרקם אלא יפזרם ע"פ המים שלא יוכל אדם ללקטן מעל פני המים. ומ"ש המחבר „ואם ה"י החמץ קשה ואין הים מחתכו במהרה הר"י מפררו ואח"כ זורקו לים", הוא מדברי הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג הי"א. ומ"ש „החמץ קשה", היינו כגון חיטים, כמ"ש בגמ' דבחיטים בעי פירור. ופי' שיפרד החיטים. [דס"ל שיחתוך כל חטה לב' או ג' חלקים — לשון המ"א סק"ב]. דלא כרש"י [שפי' דחיטי דבעי פירור היינו „שלא יתנם בשק ויזרקם אלא יפזרם על פני המים". וכ"כ מ"א סק"ב, וע"ע מש"ש בזה. וזה דלא כחק יעקב סק"ב, וראה בשעה"צ סק"ז].

(ד) בסק"א הבאנו פלוגתא דר' יהודה וחכמים בפסחים כא א: דלר' יהודה אין ביעור חמץ אלא שריפה ולחכמים מפרר וזורה לרוח. ויש פוסקים כר' יהודה, ולר' יהודה מצד הדין צריך שריפה. ומ"ש בהג"ה „והמנהג לשורפו", ר"ל דאף לר' יהודה אין צריך מן הדין שריפה, אלא לאחר שש שעות. כמ"ש ש"כ ב: אמר ר' יהודה אימתי שלא בשעת ביעורו. וכפי' ר"ת בתוס' שם ד"ה אימתי, ד„שלא בשעת ביעורו" היינו לאחר שש. דטעמא דר' יהודה דליף מנותר דבעי שריפה. כמ"ש כז ב, כח א, והיינו לאחר איסורו. וכ"ה בירושלמי שם פ"ב סוף ה"א [בפנינו כשינוי לשון קצת]: תני עד שלא הגיע זמן ביעורו אמה מבערו בכל דבר משהגיע זמן ביעורו

וטמאה לעצמה, ור"א איש ברותא — בכרייתא שם יג א דס"ל י"ד שחל בשכת שורפין תרומות טמאות תלויות וטהורות. וא"א לומר שכל התנאים והאמוראים הנ"ל יסברו כר' יהודה ולא כחכמים. אלא ודאי דאף לחכמים עיקר ביעור חמץ בשריפה. אלא שסוברים שמועיל גם מפרר וזורה לרוח. ושם כא א תנן: עבר זמנו אסור בהנאתו ולא יסיק בו תנור וכירים. ובגמ' שם עמוד ב': פשיטא לא צריכא [אלא] לר' יהודה דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה סד"א הואיל ואמר ר' יהודה מצותו בשריפה בהדי דקא שריף לי' ליתנהי מיניה קמ"ל. ועתו"ס שם ד"ה בהדי כו', שכתבו: משום דלר' יהודה דאמר חמץ בשריפה אפרו מותר דתניא בפ' בתרא דתמורה (לד א) כל הנשרפין אפרן מותר וקס"ד בהדי דקשריף ליה ליתנהי מיני' אבל לרבנן דאין מצותו בשריפה והוי מן הנקברים דאמרין בפרק בתרא דתמורה אפרן אסור ופשיטא לדידהו דבהדי דקשריף לי' אסור ליהנות ממנו. מ' דגם לרבנן ניחא מ"ש „לא יסיק". וכמ"ש התוס' בפשיטות דלרבנן מהני בשריפה. [וזה דלא כמ"א סק"ה. ועיין חק יעקב סק"א, ד"א, דעת תורה כאן ובבירור הלכה בפסחים כז ב ציון ד']

(ב) [איתא בגמ' בפסחים כח א: אמר רבה מסתברא ע"ז דלים המלח קא אזלא לא בעי שחיקה חמץ דלשאר נהרות קאזיל בעי פירור א"ל רב יוסף אדרבה איפכא מסתברא ע"ז דלא ממיסה (אין המים ממסות אותה — רש"י) בעי שחיקה חמץ דממיס לא בעי פירור. ודברי המחבר הם מלשון הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג הי"א וכנ"ל בסק"א. וכתב המ"מ שהרמב"ם] פסק כרב יוסף. [וקשה שהרי זה נגד הכלל שאמרו — בגיטין עד ב ובכבא בתרא קיד ב וקמג ב — שהלכה כרב רבה לגבי רב יוסף בר משדה קנין ומחצה — שהלכה כרב יוסף. ואמנם הריטב"א בפסחים שם סובר שהלכה כרבה, וז"ל: והלכתא כרבה לפום כללא דאמרי רבוותא ז"ל דכל היכא דפליגי רבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה קנין ומחצה וכו' וכן פסקו הגאונים ז"ל בזו, עכ"ל. וגם בעל ההשלמה פוסק כרבה, משום דהלכתא כרבה לחומרא. ובנוגע לכלל הנ"ל במחלוקת רבה ורב יוסף ראה באנצקלופ"ת כרך ט' ערך הלכה עמו' ש"ד, ש"ה. וכקושיתנו הנ"ל הקשה גם הט"ז בסק"א. אולם טעמו של הרמב"ם שפסק כרב יוסף. הוא]

ביאורי הגר"א

חומרם נעלמה ללא ילפינן אלא אחר זמן איסורו
וה"ש אך כו' וערש"י ו' א' ד"ה עושה. ונלילה ס'
וכי' חמ"ו ס"א וי"ל שכי' אליבא דרבנן אכל לר"י

הסכימו כל הפוסקים: (ה) וטוב לשורפו. ולר"י
ילפינן מנותר כנ"ל ונירושלמי פרק ז' דשבת למ"ד
יליף מנותר אין שורפין זי"ט וה"ה ללילה וכ"ו

ברכת אליהו

היא במי שהוא רוצה לצאת בשיירא או בתוך שלושים
דאמרינן זקוק לבער וכו'. חזינן מדברי רש"י שהיוצא בשיירא
— שזה קודם שש — צריך שריפה לר' יהודה. והמנהג הדין
לקיים ביעור בשריפה קודם שש, הוא ע"פ דעת רש"י, דלר'
יהודה צריך שריפה מצד הדין אפי' קודם שש. וחזיישינן
לפוסקים דס"ל דהלכה כר' יהודה.

אבל העיקר כפי' תוס' שם יב ב ד"ה אימתי כו' הנ"ל, שלר'
יהודה א"צ שריפה אלא לאחר שש. וכת' לעיל שכ"ה
בירושלמי וכן הסכימו כל הפוסקים. [וא"כ הא דאנן שורפין
קודם זמן האיסור הוא רק מצד מנהג, וכנ"ל. ולכן המנהג
לשורפו אפי' קודם שעה ששית. וכ"כ מאמר מרדכי סק"ג,
ודלא כמ"ש בעולת שבת סק"א. ועיין משנה ברורה סק"ו
ושער הציון סקי"ז].

(ה) דהא דלר' יהודה דס"ל דאין ביעור חמץ אלא בשריפה,
הוא משום דילפינן ליה מנותר, כנ"ל בסק"ד, מהא דפסחים כז
ב, כח א. ובירושלמי פ"ב דשבת ה"א למ"ד יליף מנותר אין
שורפין ביו"ט והו"ה ללילה. דתנן שם: אין מדליקין וכו' ולא
בשמן שרפה. ובגמ' שם איתא לחד מ"ד: התורה אמרה אין
שורפין את הקדשים ביו"ט ואין צ"ל בשבת מה חמית לומר כן
(מה ראית לומר כן שאין שורפין קדשים ביו"ט כלומר מנ"ל
— קרבן העדה) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד
בקר באש תשרופו (שמות יב, י) אחר שני בקרים אחד בוקרו
של ט"ו ואחד בוקרו של ט"ז וכו' מעתה אין מדליקין בשמן
שרפה בלילה על שם שאין שורפין את הקדשים בלילה וכו'.
והו"ה לענין שריפת חמץ — היות וילפינן מנותר — יש
לשורפו ביום. וכ"ז חומרא בעלמא, דהא גם לר' יהודה לא
ילפינן מנותר אלא אחר זמן איסורו, דהיינו שלא בשעת
ביעורו. אבל בשעת ביעורו לא ילפינן מנותר [וכמ"ש בפסחים
יב ב: אמר ר' יהודה אימתי שלא בשעת ביעורו אבל בשעת
ביעורו השבתתו בכל דבר. וכמ"ש בסק"ד, ד"ה שלא בשעת
ביעורו" היינו לאחר]. וזהו שאמר הרמ"א: אך אם רוצה
לשורפו מיד אחר הבדיקה וכו' הרשות בידו. והיינו כיון דמצד
הדין לא חייב לשורפו ביום דוקא. וערש"י שם ו א ד"ה עושה.
דאיתא שם בגמ': חמצו של נכרי עושה לו מחיצה וכו'. וכתב
רש"י: ובליילה יבערנו. וכן פסק המחבר בס"י חמ"ו ס"א:
המוצא חמץ בכיתו וכו' ואם הוא יו"ט יכפה עליו כלי עד
הלילה ואז יבערנו. ולכאורה קשה הלא שם מיירי לאחר זמן
איסורו, וכת' לעיל שאז יבערנו רק ביום ולא בלילה. וי"ל
שכת' אליבא דרבנן אבל לר' יהודה שורפו ביום².

(דהיינו בשש — קרבן העדה) אתה מבערו בשריפה ואתיא
כר' יהודה!

וא"כ אף להפוסקים כר' יהודה, משום דמתני' דתמורה
אתיא כוותי', כמ"ש בגמ' בסוף תמורה ע"ש. דתנן שם לג ב:
ואלו הן הנשרפין חמץ בפסח ישרף וכו'. ובגמ' שם לד א:
אמר מר חמץ בפסח ישרף סתם לן תנא כר' יהודה דאמר אין
ביעור חמץ. ואע"ג דר' יהודה איתותב בפסחים כח א. דאיתא
שם שר' יהודה דן מנותר כן: נותר ישנו בכל תותירו וחמץ
בכל תותירו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה. ואמרו לו
חכמים: אשם תלוי וחטאת העוף הבא על הספק לדברך
יוכיחו שהן בכל תותירו שאנו אומרים בשריפה ואתה אומר
בקבורה שתק ר' יהודה. מ"מ דוקא לשיטתו איתותב, דס"ל
דאשם תלוי הבא על ספק בקבורה. ולכן לא מצי למילף מנותר
דבשריפה, משום דאשם תלוי יוכיח. אבל לסברא דרבנן —
דקיי"ל כוותיהו — דאשם תלוי בשריפה, לא איתותב. ושפיר
אית לן למילף דחמץ בשריפה ק"ו מנותר. וכמ"ש תוס' כז ב
ד"ה אין: נראה דהלכה כר' יהודה דסתם לן תנא כותי' בפרק
בתרא דתמורה (לג ב) וכו' דהכא קיימא לן כר' יהודה משום
דין אחר דיליף כמה מצינו אע"ג דאמרו לו חטאת העוף ואשם
תלוי יוכיחו ושתיק מ"מ לדידן סבידא לן כרבנן דאמרי חטאת
ואשם בשריפה וליכא תוכיח. וכ"כ ש"פ. ומ"מ כיון דשורפין
קודם זמן איסורו מן התורה, אינו אלא מן המנהג. [והיינו
דלהפוסקים כר' יהודה צריך מן הדין שריפה, וזה רק לאחר
זמן איסורו. אבל קודם זמן איסורו יכול להשבית בכל דבר, אף
לר' יהודה. ומ"ש שזה „מן המנהג" היינו כיון דשורפין קודם
זמן איסורו, לכן השריפה אינה מצד הדין אלא מן המנהג.
וכ"ז לפי ר"ת הנ"ל ד"ה שלא בשעת ביעורו" היינו אחר שש.
אבל לפירש"י שם יב ב ד"ה שלא בשעת ביעורו" היינו קודם
שבע, א"כ לר' יהודה — אם נפסוק כוותיה — צריך שריפה
מן הדין קודם זמן איסורו].

ואף שכתב הרא"ש שם כפ"ב ס"ג, דאף לפירש"י שמפרש
איפכא דבשש שורפין לר' יהודה, מ"מ קודם שש — בשעה
חמישית וקודם לה, מודה ר' יהודה שא"צ שריפה, אלא דאף
אם מוכרו ונתנו לנכרי מותר. כמ"ש בר"פ כל שעה שם כא א,
וכמ"ש בסעיף ב'. ולפי"ז יוצא שגם לרש"י לא הוי אלא מנהג,
משום דאנו שורפין קודם התחלת שש. אבל כבר הקשה בטור
על דברי הרא"ש הנ"ל, ממ"ש רש"י כז ב בד"ה שאם כו',
שכתב דלר' יהודה אפי' יוצא בשיירא הוא דוקא בשריפה.
וז"ל רש"י שם: ואע"ג דאמרינן בפ"ק יב ב לרבי יהודה אבל
בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר גבי פלוגתייהו מיהא קולא

1 כלילה — זה אליבא דרבנן דס"ל השבתתו בכל דבר. והמחבר אזיל
לשיטתו שפסק כאן בסעיף א' כרבנן — דמפרר חזרה לרוח או
זורקו לים. אבל לר' יהודה דיליף מנותר, שורפו ביום. והד"א פי'
שתי' רבנו הוא גם אליבא דרש"י. אלא שהוסיף: גם י"ל דרש"י
לשיטתו דזמן ביעור דאיתא בגמ' דגם לר' יהודה השבתתו בכל דבר
היינו לאחר שש וא"כ אז לא יליף ר' יהודה מנותר וא"צ ביום דוקא.
וע"ע מש"ש.

2 ולי נראה שמ"ש רבנו „וי"ל וכו'", הוא רק על דברי המחבר.

1 בספר תוספות ירושלים כאן כתב: ולענ"ד אדרבה המנהג הוא
כרבנן עפ"י הירושלמי פסחים (פ"ב ה"א) אי תניי תני עד שלא הגיע
זמן ביעורו את מבערו בשריפה וא"כ המנהג הוא מדינא, עכ"ל.
ודברי הירושלמי שהביא התוספות ירושלים הם המשך לדברי
הירושלמי שהביא כאן רבנו. ונראה שרבנו העדיף כלישנא קמא
דבירושלמי, עפ"י הראיות שהביא כאן רבנו.

2 כוונת רבנו שמ"ש המחבר בס"י חמ"ו — שאפשר לשרוף

ועוד לשורפו ביום דומיא לנותר שהיה נשקף ביום (ד"ע) אך (ו) אם רוצה לשורפו מיד אחר הבדיקה כדי שלא יגררנו חולדה הרעות נידו (הג"מ פ"ג וכל זו): ב נ ואם נתנו לאינו יהודי קודם שעה ששית אינו צריך לבער (ו) ואם שרפו קודם שעה ששית הרי זה מותר ליהנות בפחמין שלו בתוך הפסח ד (ח) אבל אם שרפו משעה ששית ולמעלה הואיל והוא אסור בהנאה הרי זה לא יסיק בו תנור וכיריים ולא יבשל (ט) ואם בישל או אפה אותה הפת ואותו התבשיל אסורי בהנאה (י) וכן

באר הגולה
ג משנה שם כ"א
ונגמרה שם.
ד ל' הרמב"ם פ"ג
תמנה וממקנת
הגמר כ"ז ולומר.

ביאורי הגר"א

שורפו ביום: (ו) אם רוצה. קן דקדקו ממ"ש מה שמשיר בו דמה שמואל שורף חיקף: (ז) ואם שרפו קודם כו'. שם עבר זמנו כו' ולא יסיק כו' הא קודם זמנו מותר ושם נגמ' מוכו קודם זמנו מותר שהנחתו לאחר זמנו: (ח) אבל אם. מתני' ולא יסיק כנ"ל: (ט) ואם בישל או אפה כו'. לשון הרמב"ם ומדסתם מ' אפי' ע"ג גחלים ואפי' עוממות וכן סתם כפ"ו מה' ע"ו לעמן ע"ו לכל כפ"ו מה' מ"א פ' גבי ערלה דע"ג גחלים מותר אפי' הן לוחשות והיינו כמ"ש הרא"ש כפ' כ"ש דוקא בערלה ונכלאים שאפרן מותר וכן גחלים

אכל בחמץ שאפרן אסור וכ"ש גחלים אפי' בשלן ע"ג גחלים עוממות אסור ועמוס' שם ד"ה בישלה ושם כ"א נ' ד"ה נהדי כו' וכן כפ"ו שאפרן אסור כמ"ש"ש חוץ מעלי אשרה וכן אמרו בסוף י"ט דגחלים של ע"ו אסור דלא ככ"מ שכתב שם ושם דוקא כשצוקה כנגדו וכ"כ כנ"י כ"ד סימן קמ"ז וכ"כ ד"ה שם ועש"ך שם שהשיג עליהם בארוכה ודבריו נכונים מאוד דלא כמ"א כ"א שנתמך אחר הכ"מ ולכן איבעי' לרמי ד"מ כע"י הקדש לרבנן ולא איבעי' ליה ג"כ אליבא דר' בגחלי' כיון דהקדש אפרן אסור כמ"ש שם משא"כ לרבנן דאין

ברכת אליהו

(ו) [מקור דברי הרמ"א הוא בהגמ"י פ"ג מהל' חמץ ומצה ה"ב אות א' ובכל בו סי' מ"ח הלכות פסח]. ודקדקו כן ממ"ש בפסחים י ב במשנה: ר' יהודה אומר כודקין אור י"ד וכו' ומה שמשיר יניחנו בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו. ומדלא אמרו סתם, "יניחנו בצינעא", ש"מ דמה שמוצא שורף חיקף, ורק מה שמשיר לצורך מחר ואינו מבער יניח בצינעא. (ז) תנן בפסחים כא א: עבר זמנו אסור בהנאתו ולא יסיק בו תנור וכירים. ומ' דוקא, "עבר זמנו", הא קודם זמנו מותר. ושם בגמ' עמוד ב' — על מש"ש עמוד א' במשנה: כל שעה שמותר לאכול וכו' ומותר בהנאתו — פשיטא לא צריכא שחרכו קודם זמנו וקמ"ל כדרכא דאמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אפי' לאחר זמנו. (ח) מתני' ולא יסיק כנ"ל. [בבאה"ג סק"ד כתב: לשון הרמב"ם בפ"ג ממשנה וממסקנת הגמ' כ"ו ולחומרא. וזה לא כ"כ בדקדוק. כי עצם הדין שלא יסיק, הוא מתני' בפסחים כא א: עבר זמנו אסור בהנאתו ולא יסיק בו תנור וכירים. וכנ"ל בסק"ז. ומ"ש כאה"ג, "לשון הרמב"ם וכו' וממסקנת הגמ' וכו'", הוא לענין מ"ש המחבר, "ואם בישל וכו'". ויבואר בסק"ט]. (ט) [איתא בפסחים כו ב: ת"ר תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם וכו' אפה בו את הפת רבי אומר הפת אסורה (דיש שבח עצים כפת — רש"י) וחכמים אומרים הפת מותרת (סברי אין שבח עצים כפת ממש — רש"י) בישלה ע"ג גחלים דברי הכל מותר. ושם כו א, ב: רב יהודה אמר שמואל ור' חייא בר אשי א"ר יוחנן חד אמר לא שנו אלא

גחלים עוממות (כבויות — רש"י) אבל גחלים לוחשות (בוערות — רש"י) אסורין (לרבי — רש"י) וחד אמר אפי' גחלים לוחשות נמי מותרין בשלמא למ"ד לוחשות אסורין משום דיש שבח עצים כפת אלא למ"ד אפי' גחלים לוחשות מותרות פת דאסור דיש שבח עצים כפת לרבי היכי משכחת ליה א"ר פפא כשאבוקה כנגדו (כנגד הפת מבעיר העצים כפי התנור — רש"י) מכלל דרבנן דפליגי עליה שרו אפי' כשאבוקה כנגדו אלא עצים דאיסורא לרבנן היכי משכחת להו א"ר אמי בר חמא בשרשיפא (כסא לישב עליו או להדום רגליו דהנאתן כשהן בעין ועל ידי ממש אבל הנאת היסק אין הנאתו אלא לאחר ביעורו או בשעת ביעורו — רש"י) בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא תנור שהסיקו בעצי הקדש ואפה בו הפת לרבנן דשרו בקמייתא מאי א"ל הפת אסורה וכו' הקדש אפי' באלף לא בטיל]. ודברי המחבר הם מלשון הרמב"ם בהל' חמץ ומצה פ"ג הי"א. ומדסתם הרמב"ם ולא חילק, מ' דאפי' אפאה ע"ג גחלים ואפי' עוממות אסור בהנאה. וכן סתם הרמב"ם בפ"ו מהל' ע"ז הי"ג — לענין ע"ז — אפה בו את הפת ולא צננו הפת אסורה בהנאה. אבל כפ"ט מהל' מאכלות אסורות הכ"ד פסק גבי ערלה דאם בשלה ע"ג גחלים מותר אפי' הן גחלים לוחשות. והא דאוסר הרמב"ם בחמץ ובע"ז אפי' בגחלים עוממות, היינו כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש בפסחים פ"ב ס"ב, דהא דשרי בבשלן ע"ג גחלים עוממות, הוא דוקא בערלה ובכלאים שאפרן מותר, וכן גחלים, "משום דדינן בשריפה (תמורה לד א) וקיי"ל כל הנשרפין אפרן מותר". אבל בחמץ דקיי"ל כרבנן דאמרי מפרר

חמץ ומצה ה"ב אות א' ודברי הכלבו כסי' מ"ח שאם רוצה לשרוף כלילה הורשות בידו. וסיים הד"מ שם: ובמהרי"ל כתב שלא ישרוף החמץ מיד כלילה משום דצריך לבטל שנית למחר בשעת שריפה עכ"ל ול"נ כדברי מהרי"ל ולא מטעמי' אלא משום דלמידים שריפת חמץ מותר (פסחים כח א) ונותר אינו נשרף אלא ביום כדאיתא פ"ק דפסחים (ג ב), עכ"ל הד"מ.

ואילו על שיטת רש"י הקושי' מעיקרא ליתא, וכמ"ש הד"א ש"רש"י לשיטתו וכו'". ומה שצ"ח רבנו על דברי רש"י, הוא רק כמבואר למ"ש רבנו אח"כ שבסי' תמ"ו ס"א פסק כדברי רש"י דשורפו כלילה. ועצם הטעם שכתב רבנו — לשרוף ביום משום דילפינן מנותר — כן הוא בד"מ סי' תל"ד סק"א. ושם הביא דברי הגמ"י פ"ג מהל'